

And I watch the parade pass before me.

And I see my old comrades, how proudly they march,
Reviving old dreams of past glory.

And the old men march slowly, all bones stiff and sore,

They're tired old heroes from a forgotten war

And the young people ask "What are they marching for?"

And I ask myself the same question.

But the band plays "Waltzing Matilda,"

And the old men still answer the call,

But as year follows year, more old men disappear

Someday, no one will march there at all.

Waltzing Matilda, waltzing Matilda.

Who'll come a-waltzing Matilda with me?

And their ghosts may be heard as they march by the billabong,

Who'll come a-Waltzing Matilda with me?

BALKAN HARBİNDE, BOLAYIR MUHAREBESİ VE ŞARKÖY ÇIKARMASI'NA DAİR BİR ESER

İhsan Sabri BALKAYA*

Osmanlı Devleti'nin çöküşünü hızlandıran savaşlar zincirinin önemlilerinden birisi de Rumeli'deki topraklarımızı kaybettüğümüz Balkan savaşlarıdır. Bu savaşta Osmanlı devleti kendi içinden doğmuş, Yunanistan, Bulgaristan, Karadağ ve Sırbistan ile savaşmıştır. Hemen, hemen her cepheye büyük kayıplar verilmiş ve ordu Çanakkale Boğazının dar kısmına kadar sıkıştırılmıştır.

Balkanlarda bu zor günler yaşanırken, Trablusgarp savaşı nedeniyle vatansever subaylar da denizaşırı topraklarımızı savunma mücadelesi veriyordu. Balkan savaşındaki gelişmeler üzerine Trablusgarp savaşına katılan komutanlar İstanbul'a dönmeye başlamışlardır. Bu vatansever subaylar arasında bulunan Ali Fethi (Okyar) de hemen İstanbul'a dönmüş ve Erkan-ı Harbiye-i Umumiye'de görev almıştır. Bir müddet sonra Ali Fethi Bey, Bahr-i Sefid Boğazi Kuvâ-yı Mürettebesi Erkan-ı Harbiye Riyasetine (Çanakkale Boğazi Kuvvetler Komutanlığı) tayin olunmuştur.

Balkan savaşının ikinci devresinde yapılan en önemli mücadeleden biri olan Bolayır Muharebesi ve Şarköy çıkarmasında bizzat hareketin kurmay başkanı olarak görev yapmıştır. Bu muharebede planlandığı gibi, Bulgarlar Bolayır'dan yapılacak taarruz ve Şarköy'den yapılacak çıkarma ile iki ateş arasında bırakılmamıştır. Marmara'dan yapılacak olan Şarköy çıkarması planlandığı gibi zamanında olmamış ve bu muharebede de Türk ordusu ağır bir yenilgiye uğramıştır. Fakat, yenilginin sorumlusu noktasında çok tartışmalar yapılmış ve herkes birbirini suçlamıştır. Aynı zamanda bu yenilgi, ordudaki komutanlar arasındaki anlaşmazlığı ve ordunun siyasallaştırılmış oluşunu ortaya koyması bakımından önemlidir.

Bolayır'daki yenilgiden sonra yazılan bir anonim kitap olan "Askeri Mağlubiyetlerimizin Esbâbı" adlı eserde suçlu olarak Bolayır Kolorusu gösterilmiş ve sebep olarak da tek başına muzaffer olma hevesi dile getirilmiştir. Bu yazılanlar üzerine hareketin bizzat içinde olan Ali Fethi Bey de 26 sahitfeden oluşan "Bolayır Muharebesinde Adem-i Muvaffakiyyat'ın Esbâbı" adlı kitapçığı kaleme almıştır. 1914'de İstanbul'da basılan bu esrin günümüz alfabesiyle araştırmacı ve okuyucularının hizmetine sunulmasının faydalı olacağı inancıyla

* Yard. Doç. Dr. Atatürk Üniv. Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü

yayınlanması uygun görülmüştür. Baikan Savaşı'nın önemli bir safhasını oluşturan Bolayır Çıkartması hakkında önemli bilgiler ortaya koyacağı şüphesizdir.

Bolayır Savaşı'nda Başarısızlığın Sebepleri

“ Askeri Mağlubiyetlerimizizin(yenilgilerimizin) Esbâbı (sebepleri)” adlı eserin askeri hazırlık bilgisizliğinin 82. sayfasında şu ifadeler yer alıyor;

“ Bolayır savaşında da önemli bir hazırlık hatası savaşın kaybına sebep olmuştur.Şarköy bölgesinden karaya çıkarılacak 10. Kolordu ile Bolayır'daki Kolordu o bölgedeki düşman kuvvetlerine karşı birlikte hareket ve taarruz etmekle görevlendirilmişlerdi. 10. Kolordunun çıkarma hareketi 8 Şubat günü sabah başlayacaktı.İki bölüklü ordunun çıkarma hareketinin en mükemmel araçlarla en az üç gün süreceği ve ancak dördüncü günü ileri harekete hızlı bir şekilde başlanacağı eskiden beri bilinen bir savaş tecrübesi ve kuralıdır.Bolayır'daki Kolordunun yalnız ilk günü düşmanı görüp ve işgal için taarruz etmesi ve böylece 10. Kolordunun ileri harekete hazır olmasından sonra beraberce kesin taarruzu başlatmaları lazımdı.Çıkarmanın ilk günü karaya çıkan kuvvet ondan sonraki çıkarmayı bizzat gerçekleştirebilirdi.Fakat böyle olmadı;Bolayır'daki Kolordu tek başına kesin sonuç elde etmek ve zafer kazanma hevesine düştü.10. Kolordu ile beraber hareket etmeyi beklemedi.Dahası, 8 Şubat günü işgal savaşı yerine taarruz etti ve yenildi.Zaten asker bir taarruzda başarılı olmak için gerekli bilgidен yoksun. En üst rütbeden en alt rütbedeki subaya kadar herkes, birlikte iş görmek ve düşmana karşı gerekli tedbirleri almaktan aciz olduğundan bu noksanları gidermede başarılı olma şansı yoktu. Bu durumlar dikkate alınmadığından öğlen zamanı henüz 10.Kolordudan karaya ancak iki tabur çıkmışken, Bolayır hattına dönmüştü.”

Bu yazılanlarla, Bolayır Kolordusu 8 Şubat'ta taarruz ettiğinden dolayı bir hazırlık hatası yapılmış olmakla suçlanmakta ve bu da adı geçen kolordunun “ Yalnız başına kesin sonuç almak,zafer kazanmak hevesi “ olarak yorumlanmaktadır.

Yazarın savaş hazırlığı hatasından öte şahıslara ilişkin tavrını biz takip etmeyeceğiz.Ancak savaşın ikinci kısmının en önemli olayı olan Bolayır Savaşı hakkında gerçeğin tahrir edilmesine ve tarihi belgelerin susturulmasına taraf olmayacağız.Bu amaçla, adı geçen eserde tamamen farklı bir şekilde açıklanmak istenen başarısızlığın, gerçek sebeplerini ortaya koymak ve sorunu gerçek şekliyle aydınlatmak mecburiyetindeyiz.

Bolayır Savaşına Nasıl Karar Verildi ?

Edirne'nin, Londra Antlaşması ile Bulgarlara verildiğini anlayan kamuoyunun tepkisi üzerine, bu şehri düşman işgalinden kurtarmak için hükümetin 23 Ocak'ta değişen ateşkes antlaşmasının feshine sebep olmuş ve savaş 3 Şubat'ta yeniden başlamıştı.

Darbe ile başa gelen hükümet, önemli olması nedeni ile Edirne'yi kurtarmak için olmasa bile hiç değilse Edirne'nin kurtarılmasını dört gözle bekleyen kamuoyu karşısında bir şeyler yapmak mecburiyetinde kalmıştı.Bu hareketin Bolayır tarafından yapılması, Genel Kurmay tarafından kararlaştırıldı.Fakat asil ordu Çatalca hattında idi ve esaslı bir hareket asil ordu ile yapılabildi.Fakat hem asil ordunun taarruz hareketine henüz sahip olmaması, hem de Bolayır karşısındaki düşman kuvvetinin Bulgar ordusu merkezinden uzak olması hesabıyla adı geçen düşman kuvvetinin güçlü birlikler arasında sıkıştırılabilmesinin mümkün olduğu istihbarat ile yinelenmiş ve yol seçilmişti.

Bolayır karşısındaki düşman hakkında Bolayır Kolordusu Komutanlığından, Genel Kurmay Başkanlığı'na 6 Şubat'ta verilen bilgede; düşmanın ileri birlikleriyle (iki alay tahmin olunuyor) Kavak Suyunu geçerek Eksâmil sirtlarında hazırlık yaptığı ve henüz görülemeyen fakat Keşan ve Malkara hattında toplandığı tahmin olunan düşman kuvvetlerinin üç bölükten fazla olmadığı bildirilmişti.¹

Keşan-Malkara hattında bulunan bütün düşman kuvvetleri, ileri birliği ile Eksâmile cesaretle bir şekilde ileriye doğru atılmış olması ve Eksâmildeki düşmanın arkasındaki Kavak Suyu'nun pek de geri çekilmeye uygun olmaması Bolayır Kolordusunca bu düşman kuvvetine 5/6 Şubat 1913'te saldırma imkanını vermişti. Gerçekten, Bolayır hattında iki piyade fırkasıyla bir piyade alayı ve sekiz batarya vardı.Sayı olarak düşmana üstünlüğümüzden ve bilhassa topçumuzun ezici üstünlüğünden ve düşmanın henüz cepheye yerleşmemiş olmasından faydalanarak Eksâmil sirtlarına kadar yayılan düşman kuvvetlerini Kavak Suyu gerisine atarak cezalandırmak imkânı vardı.Ama düşmanın bu zayıf durumu günlerce devam edemezdi.Zaten 7 Şubat'ta durum başka idi.

¹ Bolayır Kuvvetler Komutanlığından, Genelkurmay Başkanlığı'na 24 Kanun-ı Sâni 1328 (6 şubat 1913) de gönderilen şifreli telgrafta (Gerçek şudur ki 7 rilu ve 2. firkalarla Makedonya gönüllülerinden oluşan bir fırkanın ki toplam 3 fırkanın bulunduğu sonradan doğrulanmıştır.)

Yukarda da sözü edildiği gibi Edirne'nin kurtarılması yolunda yapılması zorunlu olan ve Bolayır bölgesinden yapılması tercih edilen hareketin, Şarköy'de denizden çıkarma yapılarak olmasına. Genelkurmayca karar verilmiş olduğundan, Bolayır Kolordusunun Eksâmil'deki düşmana karşı karşılaştığı saldırıyı başkumandanlık:

"C. 5 şubat 1913 hazır birlikler ve 27. düzenli fırkaları ile yarın alaca kararlaştırılmış düşmana saldırma fikri gerçekten doğru ise de düşman ne kadar Bolayır yönüne çekilir ve ne kadar çok kuvvetini yaymasına izin verilirse Şarköy'ün batısında karaya çıkacağı bu sabah bildirilen yedek birliklerin düşman aleyhine yapılacak hareketi kolaylaştıracağından, düşmanın Bolayır yönünde ilerlemesine izin verilmesi" telgraf emriyle uygun görmekte beraber Şarköy'e veya güney kıyı sahiline çıkarılacak kuvvetlerle Bolayır yönünden beraberce taarruz yapmak amacıyla ertelemiş ve düşmana ait bazı bilgiler sorulduktan sonra Şarköy ve güneyindeki noktadan önemli bilgiler elde ederek, aynı zamanda da Bolayır hattındaki fırkalarda aynı şekilde saldırıya geçerek düşmanı iki ateş arasında sıkıştırmak için kesin karar verilmiş ve bu amaç için yarın sabahın itibaren vapurlar içinde bir kolordunun harekete hazır olduğundan² Kavak'tan ilerleyen düşmanın arkadan tehdide en uygun çıkarma noktalarının hangileri olduğunun bir an evvel bildirilmesi³ ve an sonunda 5/6 Şubat sabahı saat beşte Şarköy civarında çıkarma hareketi yapılacağından dolayı Bolayır Kolordusunun da karşısındaki düşmana saldırarak sözü edilen hareketin yerine getirilmesi emrediliyordu.

6 Şubat 1923 tarihli 10.Kolordudan gelen telgraf da :² 10. Kolordu Karagâhı bugün öğleden sonra saat: 6 'da Galata rıhtımından Nilüfer vapuru ile hareket edecek ve kolordunun diğer bölükleri de sabah saat:5'de Şarköy'de bulunacak şekilde hareketleri düzenlenecektir.

Donanmanın ,çıkarma hareketini yapmakla görevli kısımları boğaz ve civarında mevcut çıkarma araçlarını yanlarına alarak sabah saat:5 de İnceburun bölgesinde nakliye filosuna katılacaklardır.

Filo kumandanı ve Tefvîk bey buna göre aynı zamanda Vapurda bulunsunlar..... deniliyordu...

² 5-6 Şubat 1914 tarihli Genelkurmay başkanlığından gelen şifre telgraf

³ Sonradan harekete hazır olmadığı anlaşılmıştır.Genel Kurmay tabiki bu bilgiyi 10. Kolordu Karargahından almıştır.

Gerçekten,bu telgraf alınmadan önce 10.Kolordu Karargahından adı geçen Kolordu'nun durumu ve hareketi hakkında Bolayır Kolordusunun bilgilendirmekle görevli binbaşı Tefvîk bey gelmişti. Binbaşı, gerekli hazırlıkları tamamladığını söylemişti. Bir Kolordunun hazırlığı ne kadar mükemmel olsa da çıkarma hareketinin yine hayli zaman aldığı ve bu hareketin ertelemeye mecbur olması ihtimalinin olabileceği Tefvîk beğе söylenmiş ise de bu anlamda her türlü şüphe ve tereddütten uzak olduğunu ve İstanbul gibi büyük bir limana çıkarma için gerekli her şeyin getirildiğini, seyyar iskelelerin, köprü dubalının ve ojenin şâlanlarının ve şeylerin toplanıp hazırlandığını ve Kolordunun 7si akşamına kadar tamamen çıkmasa bile öğlene kadar (İnce burunu) civarında hiç olmazsa Nuri bey birliğinin takviesi ile bir ordu birliğinin Bolayır Kolordusu'nun taarruz hareketine bizzat katılacağı kesin olarak bildirilmiş idi.

Bunun üzerine Bolayır Kolordusunun 7 Şubat gününe ait saldırı emri kendisine yazılarak, yapılacak hareket hakkında detaylı bilgi verilerek, 6-7 Şubat gecesi 10. Kolorduya yeri bildirilmişti.

7 Şubat sabahı 27. birlik ve diğer hazır birlikler sabah saat:8'de düşman cephesine kahrmanca bir şekilde saldırıya başladılar ve Şarköy hattında başka bir Osmanlı kuvvetiyle birlikte Düşmana son darbeyi yapmak üzere öğleden sonra saat:02.ye kadar şiddetli direnişe rağmen düşmanı yerinden uzaklaştırdılar . Bu zamana kadar Askerlerin bütün gecikmesi Şarköye bakan komuta merkezi düşmanı arkasından çevirecek Osmanlı askerlerine çevrilmiş idi. Bu ümitli bekleyişin sonunda ilerideki Ordu birliğinin kaybı % 50yi bulmuş idi. Yazık ki bu bekleyiş ihanet ediyordu. Osmanlı askeri yerine, Şarköy hattında bulunan Bulgar yedek kuvvetleri son bir ümit ile Osmanlı askerine geri dönerek taarruza başlamış idi.

İşte bunun üzerine 7 Şubat günü, çok büyük cesaret ve çok kayba rağmen, Osmanlı askeri tarihinde bir başarısızlık daha kaydedildi.

Askeri Hazırlıkta Başarısızlık Nerededir?

Yazarın iyi niyetinden şüphe etmeye hakkımız yoktur. Bundan dolayı, Bolayır Kolordu hareketini eleştirdiği zaman ,yukarıda olduğu gibi bilgiden yoksun olduğunu sanıyoruz.

Şimdi şu bilgi ve O emir göz önüne getirilsin; Bolayır Kolordusuna verilen görevin yerine getirilmesinde düşmanı sadece işgal etmekle yetinip yetinilmeyeceği bir daha düşünülün!

Bu konudaki bilgilerimizi tamamlamak için 10. Kolordudan 7 Ocak'da Bolayır Kolordusu komutanlığına yazılan aşağıdaki telgraf bir kez daha gözden geçirilsin.

"Kolorduyu getirecek gemiler tam olarak zamanında hazırlanamadı. Bundan dolayı hareket ertelendi. Fakat hazırlanan Kolordunun bugün Bolayır'dan taarruz ettiği haberi alınması nedeniyle şimdilik eldeki 9 tabur piyade, makinalı 2 bölük Şarköy'ün 2 kilometre batısında, diğer nakliye vapurları da arkasından geleceğinden, bunlarda öğlenden sonra çıkarılacaktır. Çıkarma hareketi sabah saat: 10'da başlayacaktır."

Siz taarruza devam ederek, karışımızdaki düşman kuvvetlerinin çekilmesini sağlayınız."^{5,4}

Yazarın şu;" Bolayır'daki kolordu kesin sonuç almak,zafer kazanmak hevesine düştü. 10. Kolordu ile birlikte etkili hareketi beklemedi. Dahası 7 Ocak'ta işgal harbi yerine taarruzu tercih etti. Nihayet perişan oldu." suçlamasına artık bir sebep kalmadığını düşünürüz.

Gerçekte Bolayır Kolordusu, 7 Ocak'ta tek başına savaşımadı. Fakat bu tek başına savaşıma arzusunun değil belki yalnız başına bırakılmış olmasından ileri gelmiştir.

Yukarıdaki belgeyi dikkate aldıktan sonra bu konuda şüpheli fikir sahibi bulunmaz.

Bolayır kolordusu kendisine söz verilen yere zamanında varmış ve diğerlerinin söz verilen yere gelmesini sağlamak için mümkün olduğu kadar düşman kuvvetlerini üzerine çekmek ve durdurmak suretiyle bütün gayretini göstermişti. Belirlenen yere gelmeyenler olduysa bundan Bolayır Kolordusu yalnız başına savaşmak " Muzaffer olma hevesine" düştüğünü söylemek pekte aslen askeri başarısızlık iddiasında bulunmağa uygun değildir.

Sayın yazarı bir daha olayı araştırmaya davet edelim. Düşman,Bolayır birliklerini ,yarım adanın en dar yerinde bir zincir ile sıkıştırmak maksadıyla Eksâmil sirtlarına kadar ilerlemiş ve bu hattan itibaren Marmara'nın Kuzey ve Kuzey doğuya uzanan sahili üzerinde meydana gelecek teşebbüse karşıda Malkara ve Havalisinde bütün kuvvetlerini yığıyordu.

Şimdi yazarın fikrine uyararak, Bolayır Kolordusu aldığı emirler ve bildirilere rağmen- Eksâmil Cephesi karşısında 3,4 gün işgal muharebesiyle yetinmiş olsaydı ne sonuç almırdı?.

⁴ Bu telgraf geç gelmiştir.

Eksâmil Cephesinin savunma kuvvetlerine güvenen düşman, Bolayır hattından ciddi bir baskı görmediğine pek memnun olarak,O da Aksâmil'de işgal ve uygun olan savaş büyük bir yarar ile kabul eylediği esnada ,yalnız başına Şarköy'e çıkmaya uğraşan çıkarma kıtasını tamamen denize dökmek için gerekli zaman ve kuvvete sahip olabildi ve böyle felaketi bir sonuçtan sonra Bolayır Kolordusu komutanı mümkün olduğu kadar düşman kuvvetini üzerine çekmediğinden⁵ ve çıkarma hareketini kolaylaştırmadığından⁶ ve çıkarma birliğinin karşısındaki düşman kuvvetini geri püskürtmeye girişmediğinden⁷ dolayı suçlamak haklı olurdu.

Gerçekten İstanbul gibi bir limanın bütün taşıma ve çıkarma araçları,binek vasıtalarını yanına alarak daha 6 Şubat sabahından itibaren vapurlar içinde harekete hazır olduğu bildirilen bir kolordunun karargahından haber subayı göreviyle gelen harp binbaşısının görevini iyi bir şekilde yapmadığına ait şüphe etmek için bir hakkımız yoktu ve 6 şubat öğlene kadar hiç olmasa bir firkanın karaya çıkabileceğine dair verdiği sözü dikkate almamak için elimizde bir delil yoktu; Çünkü ilgili şahıs bu hazırlığı yapmakla görevli heyetin önemli üyelerinden bir binbaş ve adı geçen kolorduya tamamen bildirmeye görevli bir subay idi.

Bu bilgiye rağmen, hafif işgal savaşıyla yetinerek, çıkarma yapacak birliği kendi kaderine terk etmek cesaretinde bulunacak bir komuta heyeti için,yalnız başına "Muzaffer olma hevesinden" daha ağır ve hainliğe daha yakın suçlamalar haklı olmaz mıydı.?

Bolayır muharebesindeki yenilgi,yazarın araştırmadan iddia ettiği gibi yalnız başına muzaffer olmak isteginden doğmamıştır. Bunun sebeplerini;

Birincisi: Nakliye gemilerinin 6 sabahı saat 5'de Şarköy önünde hazır bulunup çıkarma yapacaklarına ait tahminlerin doğru çıkmamasında,

İkincisi Onuncu Kolordu haber subayının sonradan olanlarla gerçeğe uygun olmadığı anlaşılan ifadelerinin abartıdan oluşmasında;

Üçüncüsü; Böyle önemli bir çıkarma hareketinin bütün ihtimalleri göz önüne alınarak,nakliye filosu yerinin karşısında hazır bulunup iskeleler konulmaya başlanmadan önce Bolayır Kolordusuna baş komutanlıktan 6 Şubat için saldırı emri verilmesinde,

⁵ Gen.Kurm.Başkanlığının 6 şubat 1913 tarihli şifreli telgrafın cevabı

⁶ Gen.Kurm.Başkanlığının 6/7 Şubat 1913 tarihli şifre telgrafi

⁷ 10.Kolordu Komutanlığının 8 Şubat 1913 tarihli şifre telgrafi

Dördüncüsü; Öğlen sonrası saat ikiye kadar başarıyla ilerlemişken düşman yardımcı kuvvetinin taarruzu üzerine, hücum birliğinin görülen lüzum üzerine kontrol altında bulundurulmasında aramak gerekir. Bu son noksan tıraf olummaldır ki yalnız Bolayır kıtasına ait değildir.

(Askeri mağlubiyetlerimizin Esbâbı) yazarına cevap vermek için yalnız resmi belgelere dayanılmıştır. Söz konusu belgeler, ait olduğu makamların savaş gazetelerinde saklıdır. Böylece, adı geçen gazeteler varken isim ve hüviyeti belli olmayan bir yazarın gerçek dişi değerlendirmelerine cevap vermek gereksiz görülebilir ve bu fikir bizce de ağır basmaktadır. Ancak meçhul yazar, tabiiye ve askeri düşünceler ile hiç ilgili olmayan durumları karıştırarak adı geçen olayda yer alanları suçlamaya kalkışmıştır.

Düşman karşısında, tarihi günler yaşanırken, askeri görevini vatana layık bir şekilde yapmak için gösterilen gayretin bu kadar ağır bir şekilde olumsuzca yorumunu görmek vicdan sahipleri için mutluluk vesilesi değildir.

Bolayır Kolorudunun 6 Şubat tarihli muharebesinde geriye çekilmeye mecbur olmakla beraber askeri görevini hakkıyla yerine getirdiği⁸ inancındayız;

Gerçekten, Onuncu ordunun 7 Şubat tarihli telgrafındaki tahminleri hiçbir olumsuzluk yaşamadan saat 5'de çıkartma hareketi başlamış ve Tefrik beyin verdiği bilgiye yakın bir şekilde işe devam edilmiş olsaydı 8 Şubat'ta Bolayır birliğine karşı düşmanın elde ettiği geçici başarının sonu kendisi için bir felaket olurdu. Bolayır Kolorudusu dahi meydan savaşında verdiği şehitlerin bu şekli ile intikamının alındığını göremek memnun olurdu.

Herhalde Bolayır muharebesinde, Bolayır Kolorudusunun vazifesi ve durumu işgal hareketini değil, 'Eksâmil'deki düşmanı zor duruma sokarak Şarköye geçmek isteyecek düşman kuvvetlerini Eksâmile çekerek ciddi bir taarruz yapmaktı.

Aralarında 6 Km'den fazla uzaklık olmayan Eksâmil sirtlarına, Bolayır sirtları arasındaki alanda 8 Şubatta yapılması kararlaştırılan harbin tümü ne işgal nede gösteriş harbi olabildi. Bu yerde 3 gün düşmanla karşı karşıya kalınmazdı ve kalındığı taktirdir, 10. kolorudunun sebepsiz ve tamamen karaya çıktığı zannedildiği halde dahi uygun olmayan bir şekilde düşmanın üç misli kuvvetinin taarruzuna uğramak mecburiyeti doğardı.

Bolayır Kolorudusu yayılmayı sağlamak ve korumak için ilkönce harbe sokulduğu veya yakın başka bir kol harbe katılincaya kadar düşmanı meşgul

⁸ Baş komutanlığın 6/7 Şubat tarihli telgrafi.

etmekle görevli (Piyade talimatının mad.47) askeri bölükler gibi anlaşılrsa yanlış yapılmış olur.

Bolayır Kolorudusu çıkarma yapan bir ordunun güvenliğini sağlamak için gerekirse kendini feda etmek üzere harp edecekti ve ögle yaptı.

Balkan harbinde askeri yenilgilerin sebeplerini araştırmak, Gülistan vatanın güzel bir çiçeği olan Rumeli'nin kaybı ile son bulan büyük felaketten ders almak, ibret almak hepimiz için borçtur. Bu anlamda gösterilecek gayret ve fedakarlığa ne kadar teşekkür edilse azdır.

Ancak; Bu fedakarlıkların faydalı olması için tarafsız bir araştırmaya, derin bir bilgiye, çirkin olmayan bir hissiyata ihtiyaç vardır.

Bizi bu satırları yazmaya mecbur eden yazarı tanımak şerefi ile övünemediğimizden, kendisi hakkında acele karar vermekten kaçınacağız. Yalnız bilinen meziyetlerden yoksun eleştirmenlerin, belli noksanlıklarıyla dolu izlerinin ortada olduğunu inkar etmek zordur.

Bazı yazarlar vardır ki; Yalnız kişisel fikirlerinden oluşacak bir eserini kimse tarafından okunmayacağını bildikleri için, olay yerine şahısları koyarak şahsiyete baş vurarak dikkat çekici süsler ilave etmek kendileri için bir hastalıktır.

Bazı askeri yazarlar vardır ki hiçbir askeri geçmişleri, tecrübeleri yoktur. Askeri görüşleri birliklerini veya görev yaptıkları dairelerin sınırlarını aşmamıştır. Fakat bunlar her şeyi bilir iddiasındadırlar. Görmek, anlamak, hissetmek, mümkün olan her şeyi görmüş anlamış hissetmişlerdir.

Askeri sanatın hiçbir küçük alanı yoktur ki onların bakışları oraya etki etmemiş olsun! Kendilerinden en emin bir şekilde olay hakkında kararlarını vermekten kaçınmazlar; bu hareket ta'biye kanununa aykırıdır! Bu kumandan bencillğe kapılmıştır. Bu subaylar hevesine yenik düşmüştür.

İşte bu yazarlar gerçek tarih için bir tehlike oluşturlar.

Maksadımız, Söz konusu eser sahibini bu tür yazarlar arasına sokmak değildir. Ancak; Bolayır savaşının yenilgi sebeplerini araştıran yazarın vicdanı hiçbir an tereddüte düşmeden adı geçen kolorudunun yalnız başına "Zafer kazanma isteği". yüzünden perişan olduğunu ileriye sürdüğü düşünülürse, kendisinin savaşlarla ilgili karar vermede oldukça cesaret sahibi olduğu anlaşılır.

Ağır suçlamada bulunmak ve bunda cesaret göstermek kolaydır, Bunun kadar kolay olmayan bir şey varsa oda art niyetsiz hizmet etmektir. Bu satırlar şu hizmeti yerine getirmeye yeterli olmuşsa ne âlâ!

SONUÇ

Tarihi olayın yaşandığı yer Bolayıdır.Burası ve Şarköy, Gelibolu yarımadasının daralan boğazının kuzeydoğu kıyılarıdır.Çanakkale Boğazi'nin Marmara'ya açılan önemli bir hakim noktasıdır. Bu coğrafi mekân, Çanakkale Boğazındaki gerek deniz gerekse kara savaşlarında önemli bir konum oluşturmaktadır. Balkan Savaşında da bildiğimiz gibi bütün cepheelerde yenilmiş ve Bulgar orduları Çatalca'ya kadar ilerlemişlerdir. Düşman ilerleyişi karşısında geri çekilen ordumuzun önemli bir kısmını oluşturan Bolayır Ordusu da Gelibolu'nun bu dar boğazına sıkışmış bir durumda kalmıştır. Savaşın kaybedilmesi ve Edime'nin elden çıkışı milleti sıkıntıya sokmuş, iktidar ve ordu komutanlarına karşı ciddi güvensizlik oluşturmuştur.

İşte bu geline noktada Kavak Suyunu geçip, Eksâmil surlarına kadar gelen Bulgarlara ani bir taarruzla, Kavak Suyunun ötesine atıp Edime'ye doğru bir çıkış hareketini başlatmak amaçlanmıştır.

Bu amaç için her türlü hazırlık yapılmış ve 8 Şubat 1913 günü sabah taarruz kararı alınmıştır. Şarköy'den çıkarma yapması gereken 10. Kolordu vaktinde harekete geçmemesi nedeniyle savaşın aleyhimize sonuçlanmasına sebep olmuştur. Ali Fethi'nin bir savunma niteliği taşıyan bu kitapçığı olayı aydınlatması bakımından önemlidir. Gelişmeler ve yaşananlar kaynaklardan incelendiğinde çok da haksız olmadığını söylemek de mümkündür.

Bu plânlanan taarruzda devrin önemli genç subayları karşı karşıya gelmiştir. Bolayır Kolordusunun harp sorumlusu Ali Fethi, hareket Şube Müdürü Mustafa Kemaldir. Şarköy'den çıkarma yapacak 10. Kolordunun hareket Şube Müdürü ise Enver Paşadır. Her iki taraf da yenilginin sorumluluğunu üstlenmek istememektedir. Karşılıklı suçlamalar o kadar ağırlaşmıştır ki M. Kemal ve Ali Fethi istifanın eşğine gelmiştir. Bu da bize Balkan Harbi ve sonraki dönemlerde komuta düzeyinde ordumuzdaki ayrılık ve güvensizliğin ortaya çıkışını yansıtmaya bakımından önemlidir.

Burada dikkat çeken bir diğer husus, M. Kemal herhalde askerlik hayatının ilk dolaylı eleştirisini bu yazılan eserle almış oluyordu. Genç bir subay iken Enver Paşanın karşısında,pek de ilgisi olmayan yenilginin sorumlusu tutulmaya çalışılmıştır. Belki de bu eser Enver Paşa tarafından taraftarı birine yazdırılmış olabilir. Sonuç olarak; bu tür eserler her ne kadar bireylerin kendilerini savunduğu bir özellik taşısa da, tarihin karanlık noktalarını aydınlatıcı olma özelliklerini de beraberlerinde taşırlar.

Bu küçük kitapçıkta, Bolayır'da yaşanan çok önemli bir muharebenin iç yüzünü öğrenme fırsatı bulabiliyoruz. Yalnız olayın aydınlatılmasında o dönemin tarihi kayıtları da dikkate alındığında; bir devre inmasını atanların nasıl kendilerini ispatlamaya dayalı hatalar işlediklerini görmek mümkündür.Bolayır Kolordusu'nun düşüncüğü, fırsat düşmüşken Bulgar Ordusunu en zayıf anında saldırarak yenilgiye uğratmak vardır.Bu fırsat 5/6 Şubat 1913 tarihleri için geçerlidir.Fakat İstanbul'daki üst düzey askeri yetkililer, Bolayır Kolordusu'nun tek başına değil, İstanbul'dan gelecek kuvvetlerle ortak hareket edilmesini istemiştir.Bu da hareketin doğal olarak gecikmesine sebep olmuştur.Bulgar Ordusu'nun iki gün önceki zayıf durumu,merkezden gelen yardımcı kuvvetlerle değişmiştir.Ancak buna rağmen olayda asıl tartışma konusu bu durum da değildir.Her türlü istihbari bilgilere göre hazırlık yapılmış ve taarruz günü 8 Şubat 1913 günü belirlenmiştir.Belirlenen günün sabahı Bolayır Kolordusu harekete geçmiş fakat denizden çıkarma yapacak olan 10. Kolordu harekete katılmamıştır.Aslında 10.Kolordu Komutanı Hurşid Paşa ile Enver Paşayı taşıyan Nilüfer Vapurunu 8 Şubat sabahı İnceburun'a varmıştır.Bir iki saat sonra 31. Tümeni taşıyan vapur da gelmiştir.Diğer vapurlardan haber alınamamıştır.Enver Paşa taarruzu bir sonraki güne bırakma kararını göndermek üzere iken, bu karardan onu kendi iribatı subayı Binbaşı Tefrik'in gelmesi ile yaptığı müdahale vazgeçirmiştir.Bir an evvel mevcut güçlerle çıkarmanın yapılması gerektiğini,aksi halde durumun çok kötü olacağını belirtmiştir.Ancak bütün bu gelişmelere rağmen, çıkarma hava muhalefetinin de etkisiyle zamanında yapılamamıştır.

Böylece Bolayır Kolordusu düşmanla baş başa bırakılmıştır.Bu durum, ağır bir yenilgi ve çok asker kaybıyla sonuçlanmıştır.Suçlu kim? Sorusuna cevap aranmış ve İttihadçıların istenmeyen adamı durumunda olan Ali Fethi ve Mustafa Kemal yazılan anonim kitapla sorumlu tutulmaya çalışılmıştır.

Bir dönemin önde gelen askeri şahsiyetlerinin siyasi ve ideolojik düşüncelerini, bir milletin kaderini belirleme konusunda acımasızca ön plana geçirdikleri görülüyor.Balkan Savaşı da bir bütün olarak değerlendirildiğinde, bu tür hatalarla doludur.